

MALTA

**QORTI ĊIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMĦALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO**

Seduta tat-18 ta' Marzu, 2004

Ċitazzjoni Numru. 319/2003

**Paul u Pauline konjuġi Borg u Michael u Josephine
konjuġi Borg**

Versus

John Scicluna

Din hija azzjoni ta' spoll.

Iċ-ċitazzjoni tgħid illi l-attur Michael Borg għandu mqabbla għandu għalqa fis-Swatar, limiti tar-Rabat, li tasal għaliha minn mogħdija fuq l-għalqa li qiegħda f'idejn il-konvenut John Scicluna. L-għalqa mqabbla lil Michael Borg jaħdimha l-attur l-ieħor Paul Borg. Għal dawn is-snin kollha l-atturi u l-predeċessuri tagħhom kienu jinqdew bil-mogħdija billi jgħaddu bit-trukk, bl-inġejni u bil-karrettun minn fuq l-għalqa tal-konvenut. Barra din il-mogħdija, l-atturi ma għandhom ebda ħruġ ieħor għal fuq l-isqaq li jagħti għat-triq pubblika.

Dawn l-aħħar xahrejn, iżda, il-konvenut bil-moħbi u kontra r-rieda ta' l-atturi sakkar il-mogħdija b'katnazz, u l-atturi

ma għandhomx triq oħra mnejn iġġaddu bit-trukk u bl-inġenji. Billi għalxejn se jkunu lill-konvenut biex jirredintegrahom fit-tgawdija, l-atturi fetħu din il-kawża u qegħdin jitolbu illi l-qorti:

1. tgħid illi l-konvenut għamel spoll kontra l-atturi meta għalaq il-mogħdija fl-għalqa li qiegħda f'idejh u li tagħti għall-għalqa mqabbla lill-attur Michael Borg;
2. tikkundanna lill-konvenut sabiex fi żmien qasir u perentorju jerga' jiftaħ il-mogħdija u jneħhi kull xkiel; u
3. fin-nuqqas tal-konvenut, tagħti lill-atturi s-setgħa li jagħmlu x-xogħlijiet meħtieġa biex terġa' tinfetaħ il-mogħdija, u jhallas il-konvenut.

Talbu wkoll l-ispejjeż tal-kawża.

Il-konvenut ressaq dawn l-eċċezzjonijiet:

1. l-azzjoni waqgħet b'dekadenza għax il-mogħdija ilha magħluqa 'l fuq minn sena; u
2. hu qatt ma għamel att ta' spoll kontra l-atturi għax il-mogħdija li kellhom kienet bir-riġel biss, u din għadha miftuħa għall-atturi skond id-destinazzjoni u l-użu tagħha. L-atturi xehdu illi mill-mogħdija jew trejqa li dwarha saret din il-kawża kienu ilhom ħafna snin iġġaddu kemm bir-riġel kif ukoll bl-inġenji, fosthom truck. Il-konvenut, iżda, waħdal żewġ kanen jew staneg tal-metall f'kull tarf tad-daħla, u ma' kull waħda minnhom waħdal tarf ta' *cable* tal-metall b'mod li d-daħla għalaqha u l-atturi ma jistgħux iġġaddu aktar bit-trukk.

Il-konvenut ma hux qiegħed jicħad illi kien hu li għalaq il-mogħdija, iżda qiegħed iġġid illi dan għamlu aktar minn sena qabel Ottubru ta' l-2003, meta ippreżenta l-eċċezzjonijiet tiegħu; qiegħed iġġid ukoll illi l-mogħdija li kellhom l-atturi kienet bir-riġel, bil-bhima u bil-karrettun biss, u, billi għadhom jistgħu jgħaddu b'dawn il-mezzi, ma sar ebda spoll.

Biex tirnexxi azzjoni ta' spoll l-attur irid juri tliet elementi: *possedissee, spoliatum fuisse, infra bimestre deduxisse*. Rajna li ma hux kontestat illi kien il-konvenut li għamel il-fatt materjali li bih ingħalqet il-mogħdija, u għalhekk fadal biss li naraw jekk l-atturi kellhomx *de facto* t-tgawdija ta' mogħdija bir-riġel u jekk il-kawża nfetħitx fi żmien xahrejn wara li ngħalqet il-mogħdija.

Ma hux meħtieġ illi l-attur iressaq prova tat-titolu tiegħu, jew li juri illi tassew għandu jedd għat-tgawdija; huwa

bizżejjed li juri li, bħala fatt, kellu dik it-tgawdija. Jekk lill-konvenut jidhirlu illi l-attur ma kellux il-jedd illi *de facto* kien igawdi, ir-rimedju tiegħu ma hux li jieħu l-liġi f'idejh iżda li jressaq hu l-azzjoni petitorja, wara li jkun qiegħed kollox fl-istat li kien fih qabel. Fil-fatt, il-liġi stess fl-art. 791 tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili¹ ma tħallix li jinġiebu provi dwar titolu iżda biss dwar il-fatt tat-tgawdija. Il-kwistjoni mela hija din: l-atturi kienu jgawdu mogħdija fuq l-art tal-konvenut mhux biss bir-riġel iżda wkoll bl-inġenji, qabel ma l-konvenut għalaq id-daħla fiż-żmien relevanti?

Ix-xhieda tal-partijiet ma taqbilx: l-atturi u x-xhieda tagħhom igħidu illi kienu jgħaddu bit-trukk, u l-konvenut u x-xhieda tiegħu jiċħdu dan.

Mix-xhieda, ukoll ta' l-atturi, ħareġ ukoll iżda illi fil-fatt il-konvenut kien għa għalaq it-trejqa, xhur qabel ma waħħal il-*cable* metalliku, billi kien iqiegħed ċangun fin-nofs u jserraħ ħatab miegħu. Dan ifisser illi, ukoll jekk qabel ma sar dan il-kantun bil-ħatab l-atturi tassew kienu jgħaddu bit-trukk, l-ispoll kien għa sar xhur qabel ma twaħħal il-*cable*. Tassew illi l-atturi kienu jistgħu jgħaddu billi, kif xehed l-attur Paul Borg, ineħħu l-kantun u l-ħatab u jerġgħu jqiegħduhom wara li jgħaddu, iżda meta kienu jagħmlu hekk kienu jibdlu l-istat possessorju. Il-fatt illi kienu jerġgħu jqiegħdu l-kantun u l-ħatab f'posthom turi li aċċettaw dak l-istat ta' fatt, li effettivament kien ta' xkiel għalihom, u illi dak li kienu jagħmlu biex igħaddu ma kinitx reazzjoni immedjata għal spoll magħmul mill-konvenut, iżda reazzjoni x'aktarx klandestina, ladarba ħassew il-ħtieġa li jerġgħu jqiegħdu l-affarijiet f'posthom.

Il-qorti għalhekk hija tal-fehma illi ma għandha għalfejn tidhol la fil-kwistjoni ta' meta saret il-*cable*, għax l-ispoll

---

¹ **791.** (1) Il-konvenut f'kawża ta' spoll magħmula fi żmien xahrejn minn dak in-nhar li jkun sar l-ispoll, ma jista' jagħti ebda eżzjoni li mhix dilatorja, qabel ma jkun raġa' qiegħed il-jaġa fl-istat ewlieni u raġa' qiegħed għal kollox fl-istat ta' qabel il-parti li tkun batiet l-ispoll, f'dak il-żmien illi, skond iż-żirkostanzi, jiġi mogħti lilu fis-sentenza, bla jsara ta' jeddijiet oħra tiegħu.

(2) Id-disposizzjonijiet ta' dan l-artikolu jgħoddu wkoll fil-każ ta' kerrej li jbati l-ispoll tad-detenzjoni tal-jaġa lilu mikrija, sew minn sid il-kera kemm minn terza persuna.

(3) Il-qorti għandha tejjemna biss il-fatt tal-pussess jew taddetenzjoni, u l-fatt ta' l-ispoll.

Kopja Informali ta' Sentenza

kien twettaq qabel, u lanqas fil-kwistjoni ta' xi tgawdija kellhom l-atturi, ladarba f'kull każ l-azzjoni saret tard. Għalhekk tilqa' l-ewwel eċċezzjoni tal-konvenut u tiċċhad it-talbiet ta' l-atturi.

L-ispejjeż tal-kawża, ħlief għal nofs l-ispejjeż tal-konvenut, iħallsuhom l-atturi; il-konvenut għandu jħallas nofs l-ispejjeż tal-kawża billi, kontra l-kliem espress tad-dikriet ta' l-1 ta' Settembru 2003, esebixxa dokumenti waqt is-smiġħ.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----